

Deficit verejného sektora sa prechodne vrátil pod 3 % HDP

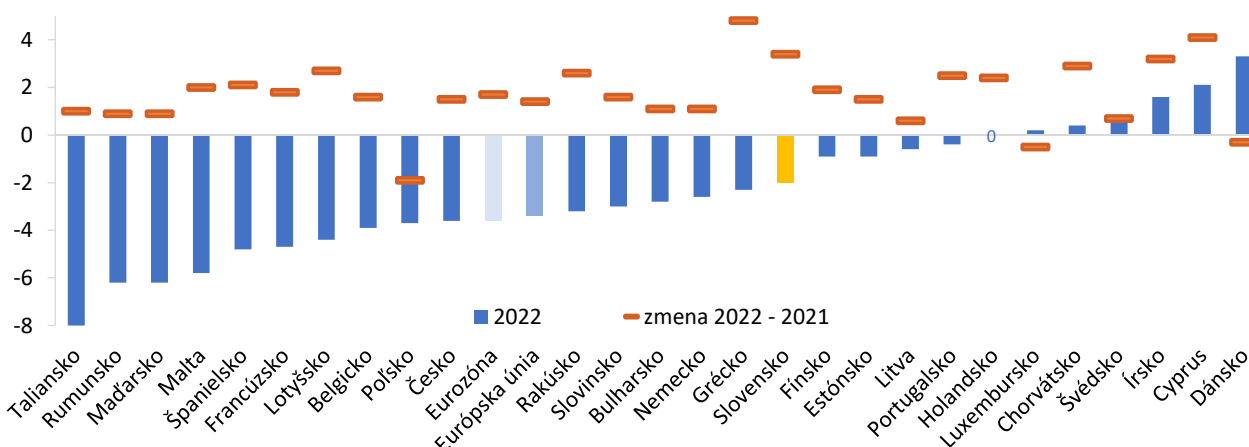
Rok 2022 dopadol z hľadiska hospodárenia verejného sektora priaznivejšie než predpokladal rozpočet verejnej správy (RVS) a všetky relevantné inštitúcie vo svojich prognózach. Oživenie ekonomiky s výrazným nárastom daňových príjmov spolu s poklesom výdavkov na opatrenia súvisiace s koronakrízou mali za následok, že deficit verejného sektora dosiahol 2,0 % HDP a medziročne sa zlepšil až o 3,4 p. b. HDP. NBS však považuje toto zlepšenie za prechodné a pre tento rok očakáva opäť výraznejšie zhoršenie deficitu, najmä vplyvom opatrení (kompenzácie vysokých cien energií a podpora rodiny).

Pomer dlhu verejnej správy k ekonomike sa medziročne znížil pod 60 % hranicu na úroveň 57,8 % HDP. Na konci apríla tohto roka končí 2-ročná výnimka na uplatňovanie sankcií dlhovej brzdy, pričom aktuálne sa dlh nachádza v piatom sankčnom pásme, až 2,8 p. b. HDP nad najvyššou hranicou dlhovej brzdy.

Vývoj deficitu a dlhu v roku 2022 v krajinách EÚ

Hospodárenie na úrovni Európskej únie sa medziročne zlepšilo. Deficit EÚ zaznamenal v roku 2022 3,4 % HDP, čo predstavuje pokles o 1,4 p. b. HDP. Dlh sa znížil o 4 p. b. HDP a dosiahol úroveň 84 % HDP. Z hľadiska jednotlivých krajín EÚ, takmer všetky krajiny s výnimkou Poľska, Luxemburska a Dánska zaznamenali medziročne lepšie hospodárenie. Najhoršie hospodárenie v roku 2022 malo v porovnaní s ostatnými krajinami Taliansko s deficitom 8 % HDP. S prebytkovým hospodárením už pozorujeme viacero krajín, keď k Dánsku a Luxembursku sa pridali v roku 2022 aj Cyprus, Írsko, Švédsko a Chorvátsko.

Graf 1 Výška deficitu krajín EÚ za 2022 a zmena oproti 2021 (% HDP)

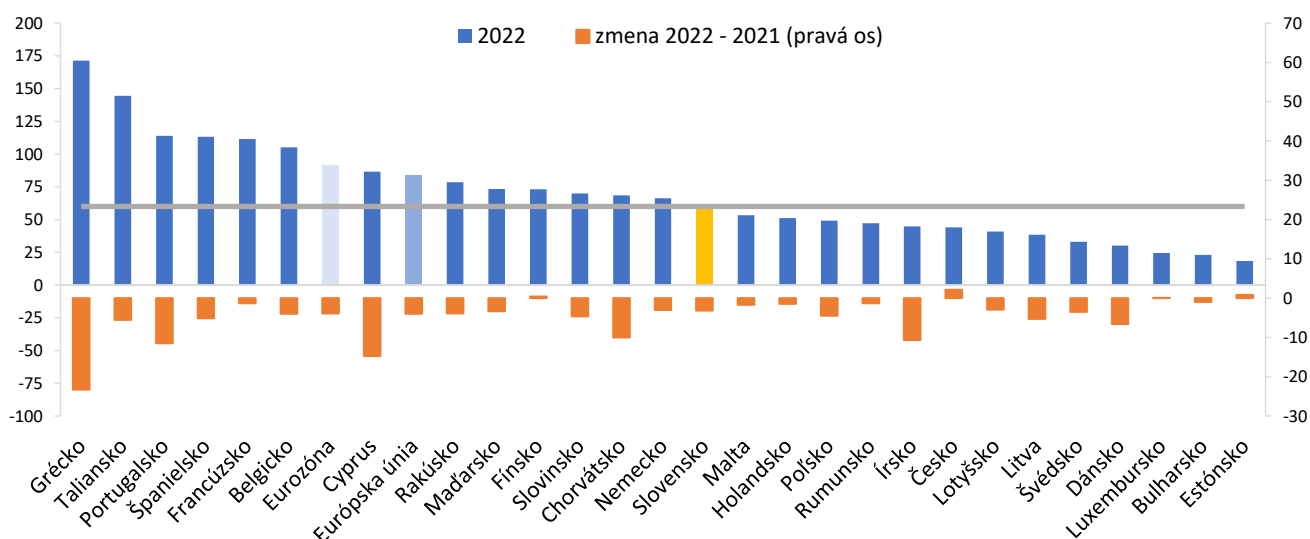

Zdroj: Eurostat, NBS prepočty

Rýchle komentáre nie sú oficiálnym stanoviskom Národnej banky Slovenska. Prezentujú názory analytikov úseku meny, štatistiky a výskumu (ÚMS). Šírenie je povolené bez predchádzajúceho súhlasu, avšak s uvedením zdroja „Analytici ÚMS“. Ak nie je uvedené inak, časové rady sú sezónne očistené použitím vlastných sezónnych modelov.

Najväčšie zadlženie z krajín EÚ má stále Grécko (171 % HDP), ktoré však zaznamenalo medziročné zlepšenie o 23 p. b. HDP. Zadlženie sa znížilo vo väčšine krajín. Mierny nárast dlhu malo len Česko, Fínsko, Luxembursko a Estónsko, ktoré má naďalej najnižší dlh spomedzi krajín EÚ.

Graf 2 Výška dlhu krajín EÚ v 2022 a zmena oproti 2021 (% HDP)

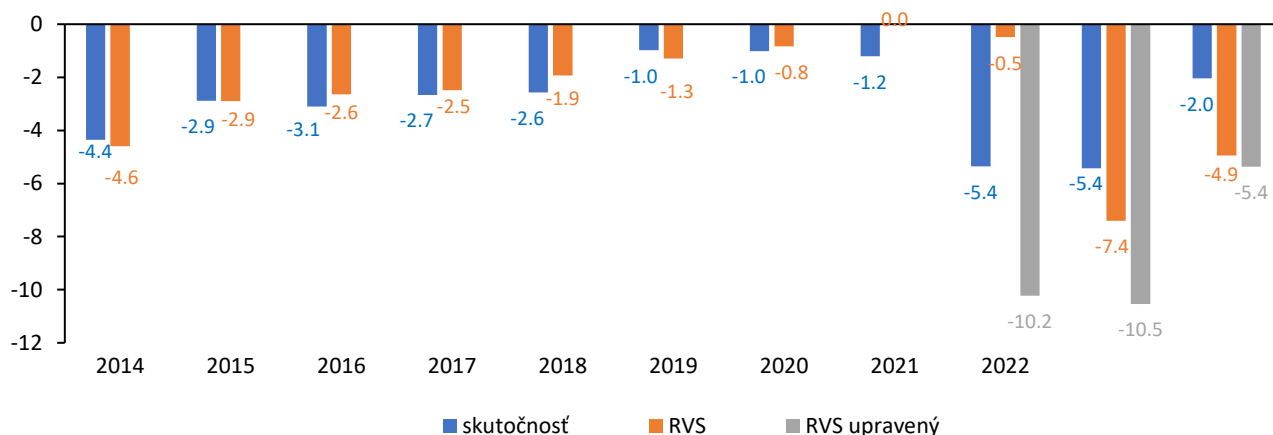

Zdroj: Eurostat, NBS prepočty

Vývoj verejných financií v roku 2022 na Slovensku

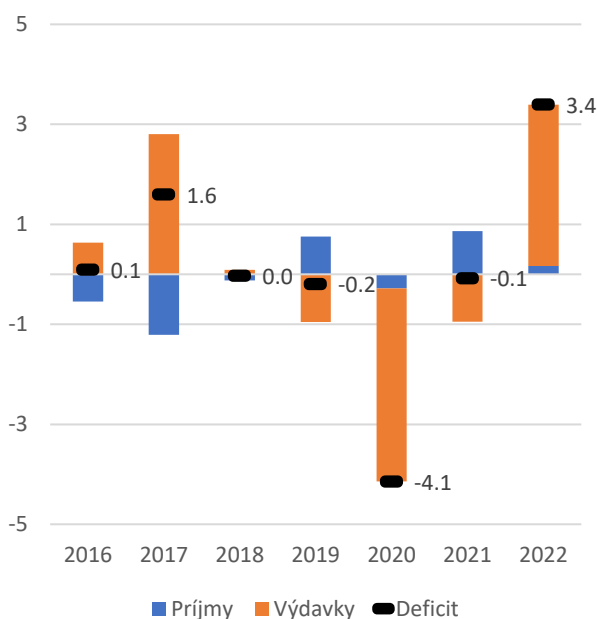
Hospodárenie verejného sektora na Slovensku zaznamenalo deficit na úrovni 2,0 % HDP, čo predstavuje medziročné zlepšenie o 3,4 p. b. Za zlepšením sú primárne nižšie výdavky na opatrenia súvisiace s pandemiou koronavírusu, vyššie daňové a odvodové príjmy a tiež vyššie príjmové transfery. Dosah pozitívnych vplyvov na hospodárenie bol čiastočne stlmený vyššími výdavkami na energetickú a inflačnú pomoc, pomoc Ukrajine a vplyvom prijatého rodinného balíčka.

Graf 3 Porovnanie rozpočtovanej bilancie so skutočnosťou (% HDP)

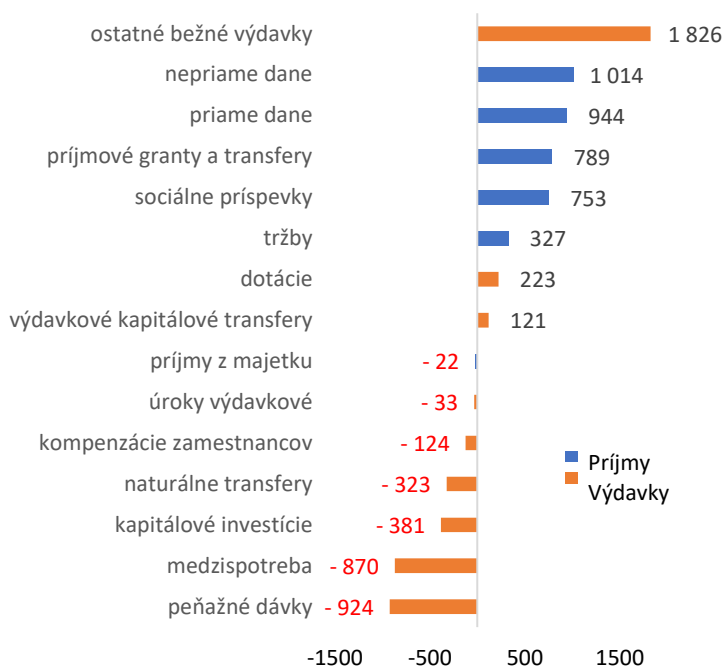
Zdroj: MF SR, ŠÚ SR, NBS vlastné výpočty

Graf 4 Medziročná zmena bilancie sektora verejnej správy (% HDP)

Poznámka: Príjmy a výdavky sú očistené o vplyv prostriedkov EÚ a spolufinancovania
Zdroj: ŠÚ SR, NBS vlastné výpočty

Graf 5 Vplyv príjmov a výdavkov na zmenu bilancie oproti roku 2021 (mil. eur)

Poznámka: Príjmy a výdavky sú očistené o vplyv prostriedkov EÚ a spolufinancovania
Zdroj: ŠÚ SR, NBS vlastné výpočty

NBS vníma výrazné zlepšenie deficitu v roku 2022 ako prechodné. Pozitívny vplyv vysokého nominálneho rastu ekonomiky a odznievanie pandemických opatrení bude v aktuálnom roku výrazne prevážené tromi silnými negatívnymi vplyvmi:

- (i) na výdavkovej strane sa postupne prejavuje oneskorený vplyv vysokej inflácie na sociálne výdavky (najmä cez vysokú valorizáciu starobných dôchodkov),
- (ii) vláda zareagovala na vysoké ceny energií výraznými kompenzačnými opatreniami, ktoré boli navrhnuté do veľkej miery plošne a budú tak finančne nákladné,
- (iii) štedré opatrenia na podporu rodiny, ktorých vplyv sa naplno prejaví až v tomto roku sú taktiež do veľkej miery plošné a finančne nákladné.

Z týchto dôvodov scenár NBS očakáva v roku 2023 prudký návrat k vysokým úrovňam deficitu verejných financií. V ďalších rokoch sa nad rámec toho prejavia očakávané dodávky vojenskej techniky, ktoré budú mať na úroveň deficitu taktiež negatívny vplyv.

Deficit verejných financií skončil v porovnaní s pôvodným rozpočtom lepšie o 2,9 p. b. HDP.

Rozpočet verejnej správy na rok 2022 predpokladal deficit na úrovni 4,9 % HDP a v priebehu roka bol navýšený na 5,4 % HDP. K lepšiemu hospodáreniu v porovnaní s rozpočtovanými hodnotami najvýraznejšie prispeli vyššie daňové príjmy a úspora na výdavkoch, najmä na spotrebe tovarov a služieb a investíciách. Nižšie čerpanie EÚ fondov usporilo zdroje na spolufinancovaní a k lepšiemu deficitu taktiež prispelo aj nevyčerpanie rozpočtových rezerv (okrem rezervy na COVID). Na druhej strane deficit zhoršovali vyššie výdavky na kompenzácie zamestnancov a najmä výrazné opatrenia potrebné na zmierňovanie dopadov vysokej inflácie, cien energií a vojny na Ukrajine. Z tohto dôvodu bol rozpočet v polovici roka 2022 revidovaný, pričom zdroje z vyšších očakávaných príjmov boli alokované práve do rezerv na tieto kompenzačné opatrenia.

Daňové príjmy priniesli dodatočné zdroje najmä kvôli lepšiemu makroekonomickému vývoju.

Makroekonomická prognóza v pôvodnom rozpočte počítala s výrazne nižšou infláciou cien tovarov a služieb, pričom vyššia inflácia výrazne potiahla daňové príjmy z DPH. Lepší ako očakávaný vývoj na

trhu práce priniesol vyššie príjmy z dani z príjmu zamestnancov a zo sociálnych a zdravotných odvodov. V neposlednom rade, pokračujúci pozitívny vývoj v ziskovosti podnikov navýšil aj odhad očakávaného výberu dani z príjmu firmami¹.

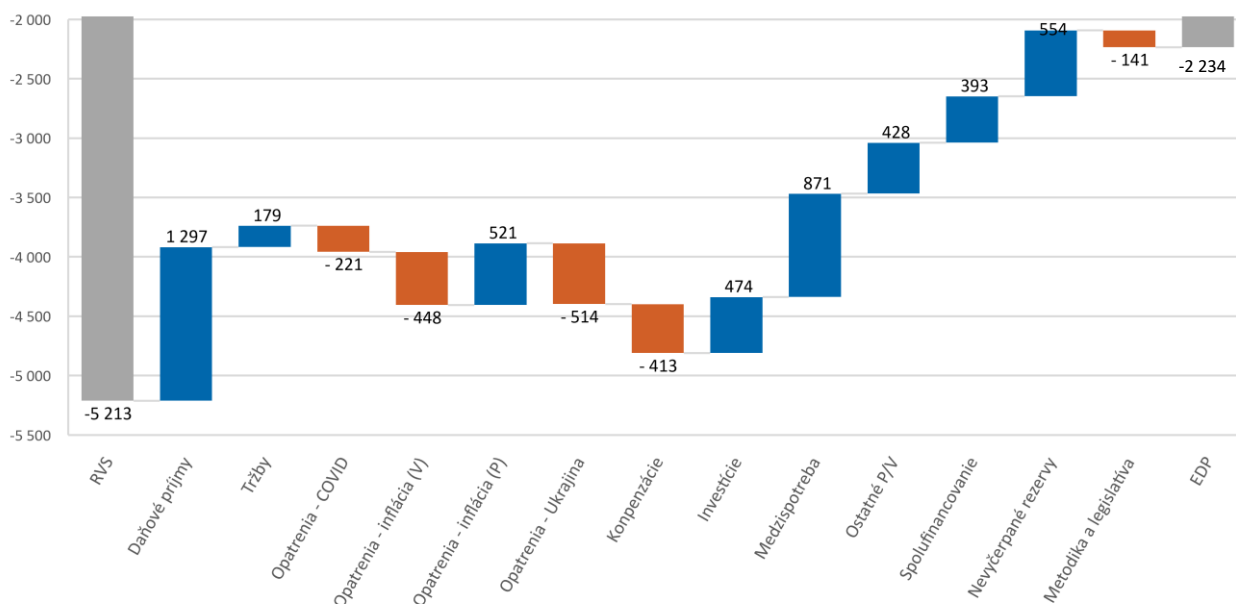
Negatívne na verejné financie pôsobili výrazné a neočakávané udalosti v priebehu roka 2022.

Ide najmä o vojnu na Ukrajine a s ňou do veľkej miery spojený výraznejší rast cien tovarov a služieb, najmä energií. Vláda v reakcii na tieto udalosti v priebehu roka revidovala štátny rozpočet a prijala kompenzačné opatrenia v objeme 448 mil. eur. Tie boli financované z jednorazového príjmu zo solidárneho príspevku z činností v odvetviach ropy. Prostriedky boli použité najmä na jednorazovú pomoc domácnostiam a pomoc pre podniky. Dodatočné zdroje si vyžiadali aj opatrenia súvisiace s vojnou na Ukrajine vo výške 514 mil. eur.

K zlepšeniu deficitu prispeli aj úspory vo výdavkoch. Ide najmä o nižšie výdavky na spotrebu tovarov a služieb a investície. Pri spotrebe vlády boli nadrozpočtované najmä výdavky na špecifické služby, pričom k nevyčerpaniu celej rozpočtovanej úrovne dochádzalo aj v minulých rokoch. Pri vlastných investíciách dochádzalo k nižšiemu čerpaniu na výdavkoch na vybrané investície kapitál, rozpočtovaných vo Všeobecnej pokladničnej správe. Nižšie čerpanie zdrojov z rozpočtu EÚ zase deficitu pomohlo cez nižšie výdavky na spolufinancovanie. Tieto úspory síce krátkodobo zlepšia hospodárenie verejných financií a prispievajú k nižšiemu zadĺženiu, v dlhodobom horizonte sa však cez nižší ekonomický rast vrátia s opačným efektom. Negatívne deficit ovplyvnilo, naopak, vyššie čerpanie výdavkov na mzdy vo verejnej správe.

Pozitívne deficit, v porovnaní s rozpočtom, taktiež ovplyvnili aj nevyčerpané rozpočtované rezervy. Ide najmä o slabé čerpanie rezervy na prostriedky EÚ (úspora 376 mil. eur), rezervy na riešenie vplyvov legislatívnych zmien (úspora 98 mil. eur) a rezervy na výdavky v zdravotníctve (úspora 34 mil. eur).

Graf 6 Faktory vysvetľujúce rozdiely EDP 04/2023 voči RVS na rok 2022 (mil. eur)

Poznámka: Očistené o vplyv prostriedkov EÚ a spolufinancovania. Opatrenia COVID sú nad rámec rozpočtovanej rezervy
Zdroj: ŠU SR, prepočty NBS

¹ V čase jarnej notifikácie ešte nie sú k dispozícii údaje za riadne a odložené daňové priznania firmami za predchádzajúci rok, kvôli čomu je notifikovaný príjem z DPPO len odhadom.

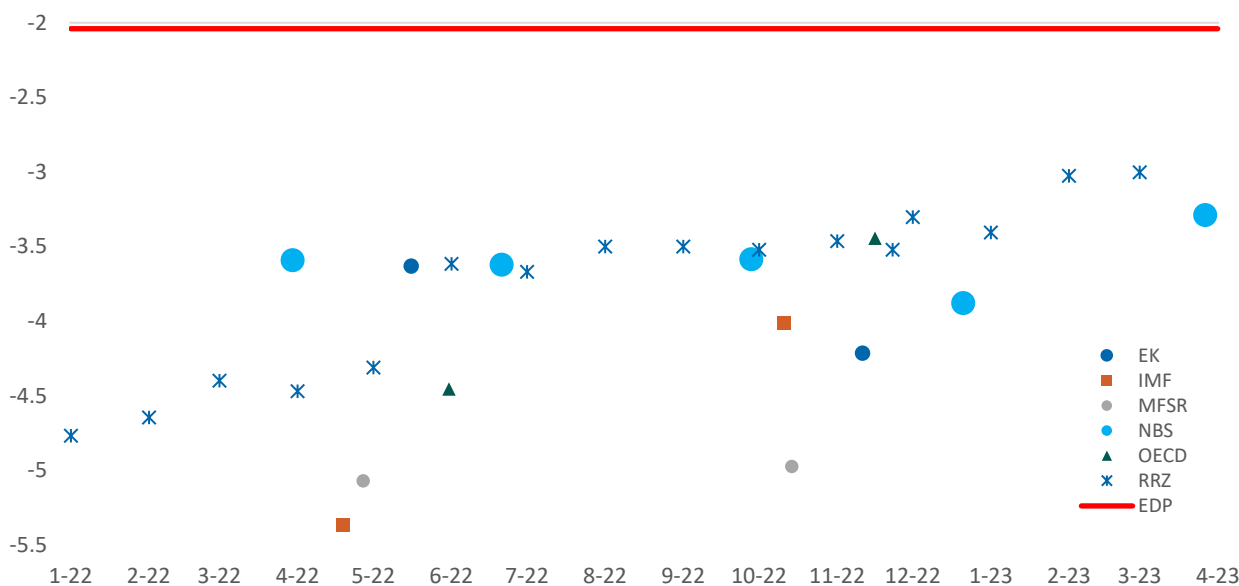
Na mnohé z rizík, ktorých materializáciu potvrdzuje jarná notifikácia, upozorňovala NBS už v roku 2021 pri schvaľovaní rozpočtu. NBS pravidelne na jeseň zverejňuje [Analýzu rozpočtu verejnej správy](#), kde okrem iného hodnotí aj riziká predloženého rozpočtu na nasledujúci rok.

NBS vo svojom scenári už na jeseň 2021 očakávala úspory na spotrebe tovarov a služieb a kompenzáciách, pričom výdavky na mzdy považovala v rozpočte za podhodnotené. Tento vývoj sa naplnil a podčiarkuje tak viacročný trend vysokého rozpočtu kapitálových výdavkov, ktoré sa po nevyčerpaní „použijú“ na vyplatenie miezd vo verejnej správe.

Príjmy očakávala NBS nižšie, najmä kvôli nižším predpokladom o nominálnom makroekonomickom vývoji. NBS taktiež očakávala nižšie výdavky na pandémiu COVID, čo sa však nepotvrdilo. Nad rámec týchto výnimočných výdavkov pribudli ďalšie v podobe kompenzačných opatrení pre vysokú infláciu, osobitne ceny energií a opatrení vyvolaných vojnou na Ukrajine.

Notifikované saldo hospodárenia verejnej správy skončilo lepšie, ako prognózovali všetky relevantné inštitúcie. Vývoj prognóz sa v čase zlepšoval, pričom najkonzervatívnejšie boli prognózy Ministerstva financií – Program stability a Návrh rozpočtu. Tie v mnohom slúžia ako východisko aj pre ostatné prognostické inštitúcie, čo čiastočne spôsobilo aj ich konzervatívnejšie odhady. V priebehu roka očakávali inštitúcie v priemere deficit hospodárenia na úrovni 3,5 % HDP, pričom medzinárodné inštitúcie (IMF, OECD, EK) boli o niečo konzervatívnejšie ako domáci prognostici (RRZ a NBS).

Graf 7 Odhady hospodárenia verejného sektora jednotlivých inštitúcií za rok 2022 (% HDP)

Zdroj: EK - jarná a jesenná prognóza, IMF - World economic outlook, MF SR - Program stability a Návrh rozpočtového plánu, OECD - Economic outlook, RRZ - rozpočtový semafor a scenár z Hodnotenia návrhu rozpočtu verejnej správy, NBS - strednodobá predikcia, ŠÚSR - EDP notifikácia

Verejný dlh

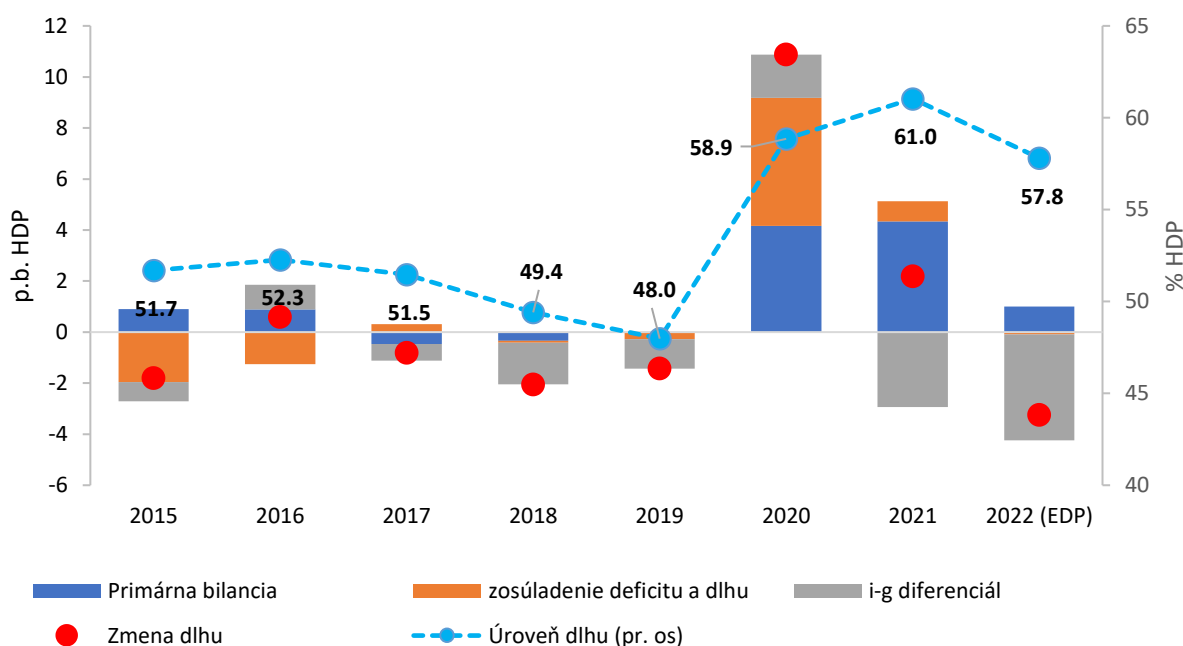
Verejný dlh klesol pod 60-percentnú hranicu na 57,8 % HDP a od úrovne 5. sankčného pásma dlhovej brzdy ho delí 2,8 p. b. HDP. K medziročnému poklesu významne prispel nominálny rast ekonomiky², na ktorom sa prejavila vyššia cenová hladina. Vplyv primárneho deficitu na rast zadĺženia

² HDP ako deliteľ v relatívnom ukazovateli verejného dlhu

sa zmiernil pri čiastočnom odznení krátkodobých opatrení spojených s pandemiou a pri relatívne menšom dosahu nových opatrení súvisiacich s rastom cien (inflačné opatrenia a energopomoc). Na poklese záväzkov štátu sa prejavil aj odliv bežných vkladov klientov Štátnej pokladnice nezaradených do verejného sektora³.

Zadlženie subjektov územnej samosprávy (obcí a vyšších územných celkov) mierne vzrástlo vplyvom čerpania nových bankových úverov. Zároveň sa znížili záväzky ostatných subjektov a subjektov osobitne pôsobiacich v oblasti dopravy. Spoločne sa podieľali na raste verejného dlhu približne 0,1 p. b. HDP.

Graf 8 Hrubý dlh a príspevky faktorov k medziročnej zmene dlhu (p. b. HDP, % HDP)

Zdroj: ŠÚ SR, vlastné výpočty

Vzťahy s rozpočtom EÚ

Čistá finančná pozícia (ČFP) Slovenska voči rozpočtu EÚ v uplynulom roku dosiahla 1,0 % HDP, keď prispelo do spoločného rozpočtu odvodmi vo výške 1 % HDP a zároveň prijalo eurofondy v objeme 2,0 % HDP.

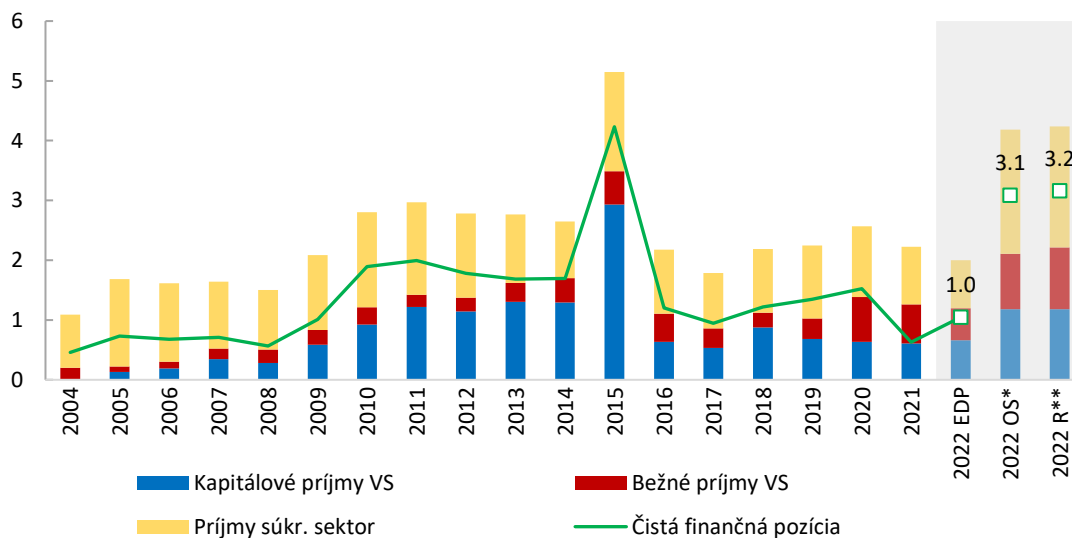
V nominálnom vyjadrení príjmy dosiahli 2,2 mld. eur, takmer rovnako ako v roku 2021. Hlavným zdrojom príjmov bolo dočerpávanie eurofondov 3. programového obdobia (3PO), keď financovanie z Plánu obnovy dosiahlo pomerne nízku úroveň (50 mil. eur) a z nového programového obdobia sa okrem poľnohospodárskych fondov ešte nečerpá.

V štruktúre sa zvýšilo využívanie fondov na kapitálové výdavky najmä v rámci vládnych investícií. Na druhej strane v porovnaní s rokom 2021 klesli bežné výdavky odznením vplyvu významnejších pandemických projektov v oblasti zamestnanosti (dočasný kurzarbeit).

³ Za hlavný faktor možno považovať lepšie podmienky úročenia v komerčnom sektore.

Napriek faktu, že uplynulý rok boli hlavným zdrojom príjmov z európskeho rozpočtu fondy 3PO určené na regionálny rozvoj, čerpanie bolo slabé. Pri vysokej miere zazmluvnenia s prijímateľmi pomoci a blížiacom sa konci horizontu, kedy je možné prostriedky ešte čerpať (pozn. do konca roka 2023), na konci roka 2022 Slovensko vyčerpalo len dve tretiny z alokácie 14,5 mld. eur a do konca roka 2023 potrebuje ešte vyčerpať viac ako 5 mld. eur, ak o zdroje nechce trvalo prísť.

Graf 9 Príjmy zo zdrojov EÚ (% HDP)

* 2022 OS – Odhadovaná skutočnosť podľa RVS na roky 2023 - 2025

** 2022 R – RVS na roky 2022 - 2024

Zdroj: MF SR, NBS, vlastné výpočty

Prílohy

Tabuľka 1 Hospodárenie podľa subjektov verejnej správy (mil. eur, ak nie je uvedené inak)

Subjekt VS	2021	2022	2022-2021	2022R	2022-2022R
ŠR+ŠFA+ŠD+MRU	-6 432	-2 857	3 575	-5 223	2 367
PO štátu	-1	44	45	-3	47
Environmentálny fond	210	219	9	160	59
ŠFRB	37	38	1	35	3
NJF	6	-18	-23	4	-22
JAVYS	3	2	-1	-42	44
OBEC a PO obcí	2	-289	-292	-159	-130
Dopravné podniky	-10	-24	-14	-38	15
VÚC a PO VÚC	-13	-143	-130	16	-159
Sociálna poisťovňa	328	137	-191	-46	182
Zdravotné poisťovne	-43	0	43	22	-22
Vysoké školy	40	1	-39	0	1
FNM (MH manažment, a. s.)	0	-1	-1	-2	1
SPF	11	18	7	-1	19
ŽSR	-18	89	107	-24	112
ŽSSK	188	10	-178	1	9
NDS	-12	-45	-33	46	-91
Zdravotnícke zariadenia	-55	280	335	-12	292
EOSA	47	87	40	50	36
Ostatné*	262	217	-44	2	216
CELKOM mil. eur	-5 448	-2 234	3 214	-5 213	2 980
CELKOM % HDP	-5.43	-2.04	3.39	-4.94	2.90

Zdroj: ŠÚ SR, MF SR, NBS vlastné výpočty

*ostatné: Slovenská konsolidačná, Agentúra pre správu núdzových zásob ropy, Eximbanka, Kancelária rady pre rozpočtovú zodpovednosť, Audiovizuálny fond, Úrad pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou, SIH, TASR, RTVS, Úrad pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou, Slovenské národné stredisko pre ľudské práva, Ústav pamäti národa, Danubiana, neziskové organizácie štátu, ostatné ústredné a miestne organizácie.

Tabuľka 2 Hospodárenie verejnej správy (metodika ESA 2010)

v mil. eur	2021	2022	2022-2021	2022R	2022-2022R
Celkové príjmy	40 273	44 126	3 853	44 174	-48
v % HDP	40.1	40.2	0.1	41.9	-1.6
Daňové príjmy	19 884	21 842	1 958	20 289	1 553
Dane z produkcie a dovozu	12 057	13 001	944	12 474	527
Bežné dane z dôchodkov, majetku	7 828	8 841	1 014	7 815	1 026
Príspevky na sociálne zabezpečenie	15 635	16 388	753	15 846	543
Nedaňové príjmy	3 219	3 525	306	5 060	-1 535
Tržby	2 462	2 790	327	4 570	-1 780
Dôchodky z majetku	757	735	-22	490	245
Granty a transfery	1 535	2 371	836	2 979	-608
Ostatné bežné transfery	885	1 586	701	2 771	-1 186
Kapitálové transfery	650	785	135	208	577
Celkové výdavky	45 721	46 360	639	49 387	-3 027
v % HDP	45.6	42.3	-3.3	46.8	-4.5
Bežné výdavky	42 110	42 320	211	44 215	-1 895
Kompenzácie zamestnancov	11 354	11 652	298	10 597	1 055
Medzispotreba	5 735	6 523	788	7 829	-1 306
Dane	174	141	-33	113	28
Subvencie	1 369	1 196	-173	1 118	78
Dôchodky z majetku	1 099	1 132	33	918	214
Celkové sociálne transfery	18 376	19 646	1 270	20 306	-660
Ostatné bežné transfery	4 003	2 031	-1 972	3 334	-1 304
Kapitálové výdavky	3 612	4 040	428	5 172	-1 132
Kapitálové investície	3 155	3 682	527	4 829	-1 147
Kapitálové transfery	457	358	-99	343	15
Celkový deficit verejnej správy	-5 448	-2 234	3 214	-5 213	2 980
Ústredná verejná správa	-5 712	-1 951	3 761	-5 009	3 058
Miestna samospráva	-22	-420	-398	-181	-238
Fondy sociálneho zabezpečenia	285	137	-149	-24	160
Hrubý dlh verejnej správy	61 237	63 379	2 141	64 884	-1 505
Deficit v % HDP, rozdiel v p. b. HDP	-5.4	-2.0	3.4	-4.9	2.9
Hrubý dlh VS v % HDP, rozdiel v p. b. HDP	61.0	57.8	-3.2	61.5	-3.7

Zdroj: ŠÚ SR, MF SR, NBS vlastné výpočty

Oddelenie fiškálnych a štrukturálnych analýz

Odbor ekonomických a menových analýz

analytici@nbs.sk